

AKIL NEREYE GİDİYOR

Aklın ne olduğunu anlamamızı amaçlayan iki temel görüş var Bunlardan birincisi benim içsel olarak doğru bulmaktan haz aldığım nesnel ,gerçekliğin yapısında var olan bir ilke olduğunu varsaymasıdır.

Akıl yalnız bireyin zihninde değil nesnel l dünyada da yani insanlar arası ve sınıflar arası ilişkilerde toplumsal kurumlarda, doğada doğanın görünüşlerinde de var olan bir kuvvet olarak görüyordu.

Platon un ve Aristoteles in felsefeleri ,skolastik düşünce ve alman idealizmi gibi büyük felsefi sistemler, nesnel bir akıl teorisi üzerine kurulmuştu. Bu görüş insan ve amaçları da içinde olmak üzere bütün varlıkları kapsayan sistem ya da bir hiyerarşi oluşturmayı amaçlıyordu. Bir insanın hayatının akla uygunluk derecesini belirleyen ,bu bütünle arasındaki uyumdu. Bireysel düşünce ve davranışların ölçütü, insan ve amaçları değil, bu bütünün nesnel yapısı olacaktı. Bu akıl kavramı öznel aklı ,dışarda bırakmıyor, ama onu evrensel bir rasyonelliğin kısmi ,sınırlı bir ifadesi olarak görüyordu . Her şeyin ölçütü bu evrensel rasyonellikten çıkarılmalıydı.Ağırlık araçlarda değil amaçlardaydı.(1)

Aklın gerçekliğin yapısında bulunan bir ilke olduğunu öne süren bu teoriyle,aklın sadece insan zihnindeki öznel bir yapı olduğunu belirten doktrin arasında temel bir farklılık vardır.İkinci doktrine öznel akıl diyoruz.öznele gerçek anlamda akıl bulunabileceğini söyler.:bir kurumun ya da bir başka gerçekliğin akla uygun olduğunu söylediğimizde,genellikle anlatmak istediğimiz,insanların onu akla uygun olarak düzenlediği ve kendi mantıksal,hesaplayıcı yetilerini ona uygulamış olduklarıdır.Öznel akıl eninde sonunda, olasılıkları hesaplama ve böylece belli bir amaca uygun araçları bulma yeteneği olduğu görülür.Bu tanım bir çok ünlü filozofun,özellikle de John Locke la başlayan İngiliz felsefesinin ortaya koyduğu düşüncelere uygun görünmektedir. Kuşkusuz, locke, aynı kategoriye girebilecek başka zihinsel işlevleri, örneğin anlama ve teorik düşünme yetilerini de unutmamıştır.Ama bu işlevlerinde araçlarla amaçların denkleştirilmesine hizmet ettiği bellidir;bilimin toplumsal görevi ve bir bakıma,teorinin toplumsal üretim sürecindeki varlık nedeni de bu denkleştirmede yatmaktadır.

Öznelci görüş açısından "akıl" bir eylemi değil de bir nesneyi yada düşünceyi anlatmak için kullanıldığında,söz konusu olan bu nesnenin ya da kavramın kendisi değil, sadece belli bir amaçla bağıntısıdır.Anlatılmak istenen,bu nesnenin ya da düşüncenin başka bir şey için iyi olduğudur.Kendi başına akla uygun olan bir amaç yoktur ve akıl açısından bir amacın öbürüne olan üstünlüğünü tartışmak anlamsızdır.Öznel yaklaşım açısından,böyle bir tartışma,ancak her iki amacın da daha yüksek bir üçüncü amaca hizmet etmesi yani amaç değil araç olmaları halinde mümkündür..